

Таблиця 2

**ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОРІВНЮВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ**

Показники ефективності	Варіанти	
	<i>Класична технологія</i>	<i>No-till</i>
PP	2 роки	1 рік
ДРР	3 роки	2 роки
NPV, тис. грн	1386,3	5514,1
IRR, %	51	88
PI	1,31	2,63

Як бачимо, при ноу-тілл менша урожайність, але й менші витрати на 1 га і відповідно на 1 ц продукції. Тому вища ефективність виробництва. Отже, доцільно запроваджувати таку технологію.

Система No-till — найрозумніший підхід до рослинництва, зважений з точки зору екології та економіки. При цьому виключається механічна дія на ґрунт. Здійснюється прями́й посів по пожнивних залишках з мінімальним порушенням структури ґрунту.

Список використаних джерел

1. Вишневецька О. М., Ковальчук А. Г. Зниження затратності вирощування сільськогосподарських культур при застосування No-till технології [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/112.pdf>
2. Мосціпан М. І. Сучасна технологія No-till // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/2010-06-11-07-03-13/55--no-till.html>
3. Площади No-till в Україні [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://archive.ru.com/page/3604877/2014-01-28/http://notill.ru/view_post.php?id=52

Маліченко Д. П.,
науковий керівник — **Єгорова О. В.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Полтавська державна аграрна академія», м. Полтава

**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА
ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР**

Виробництво зерна займає особливе місце серед інших галузей рослинництва, адже зерно є не тільки основою харчування

людини, а також є джерелом виробництва тваринницької продукції, експортним продуктом, що визначає зовнішньоекономічні позиції держави [1].

Попри те, що наша країна має добрі кліматичні умови та родючі чорноземи для вирощування зернових культур, в останні роки зерновиробництво не відрізняється стабільністю. Тож першочерговим завдання виробників продукції зернових культур є підвищення родючості та економічної ефективності виробництва зерна.

Економічна ефективність виробництва зерна характеризується рядом показників, а саме урожайність, продуктивність праці, собівартість та ціна реалізації продукції, прибуток на 1 га посівної площі, на 1 ц зерна та 1 люд.-год, рівень рентабельності виробництва зерна тощо [2].

Урожайність — найважливіший результативний показник землеробства. Рівень урожайності відображає вплив економічних і природних умов, а також якість організаційно-господарської діяльності сільськогосподарських культур, її визначають на 1 га. Як правило, ріст урожайності можна досягти завдяки додатковим трудовим і матеріальним витратам. Це може бути здійснено за рахунок використання резервів виробництва, пов'язаних з інтенсифікацією галузі, а саме: внесення науково-обґрунтованих доз мінеральних добрив; використання засобів захисту і регуляторів росту рослин; використання сортів і гібридів інтенсивного типу по кращих попередниках; скорочення втрат врожаю при збиранні. Сівозміни теж грають важливу роль у рівні урожайності, тож до цього питання слід підходити з науково-технічним обґрунтуванням.

У сучасних умовах ринкових відносин, коли ціна продукції на ринку формується співвідношенням між попитом і пропозицією, а кожного року це співвідношення змінюється, єдиним реальним варіантом вирішення проблеми підвищення ефективності виробництва зерна є зменшення собівартості виробництва одиниці продукції. Поряд із загальноприйнятими методами зниження собівартості продукції, підприємства-виробники мають добре реагувати на зміну стану операційного процесу, це може суттєво вирішити питання витрат праці [1].

Реальним шляхом зменшення матеріальних витрат є перехід до використання рідких мінеральних добрив у протизагу їх твердим формам, тому що вартість діючої речовини у них значно нижча. На сьогодні економічно вигіднішим є застосування мінімального обробітку ґрунту та нульового обробітку ґрунту. Перехід від традиційної технології обробки з використанням плуга на прямий по-

сів неможливий без наявності вирівняних полів, шару мульчі, відновленої структури ґрунту. Найефективніше сумістити обробіток ґрунту з одночасним внесенням рідких мінеральних добрив. Це дає змогу зменшити кількість технологічних операцій, що забезпечує економію енергоресурсів і скоротити необхідність придбання додаткової одиниці техніки для внесення рідких добрив [3].

Виконання всіх процесів виробництва та реалізації зерна пов'язане з використанням матеріально-технічних ресурсів. Їх рівень, повнота забезпечення та ефективність використання багато в чому визначає рівень як окремих показників, так і ефективність використання в цілому. Слід відзначити, що підприємства з високим рівнем ресурсного забезпечення виробництва зерна спроможні впроваджувати у виробництво прогресивні технології виробництва, з використанням високоякісного посівного матеріалу сучасних сортів і гібридів, широкого застосування добрив і новітніх засобів захисту рослин, сучасних технологій післязбиральної обробки та зберігання врожаю, що забезпечує високу ефективність виробництва зерна і найбільш вигідні схеми збуту продукції та в підсумку розширене відтворення їх капіталу.

Суттєвий вплив на ефективність виробництва зерна має насіннєвий матеріал. Високоякісне насіння за сприятливих умов спроможне забезпечити високу урожайність та якість отриманої продукції. Але з іншої сторони якісне насіння має високу вартість і в структурі виробничих витрат складає до 20 % виробничої собівартості. За несприятливих кліматичних і виробничих умов високоякісне насіння не забезпечить навіть простого відтворення капіталу. Господарствам з недостатнім рівнем забезпеченості ресурсами доцільно вибирати посівний матеріал з урахуванням якості виконання попередньої операції (підготовки ґрунту), а також ресурсних і фінансових можливостей забезпечення відповідного рівня виконання операцій догляду за посівами [2].

Таким чином, для створення сприятливих умов розвитку зернового господарства необхідно:

- а) інтенсивне зростання виробництва зернових не за рахунок розширення площ посіву, а виключно на основі підвищення врожайності;
- б) розв'язання проблеми селекційної роботи в зерновому господарстві;
- в) покращення якості продукції;
- г) пошук нових економічно вигідних каналів реалізації.

Зазначені заходи є запорукою ефективного й економічно вигідного зернового виробництва.

Список використаних джерел

1. *Амбросов В. Я.* Ефективність виробництва оригінального та елітного насіння зернових колосових культур / В. Я. Амбросов, Н. Ю. Єгорова // Вісн. аграр. науки. — 2010. — № 5. — С. 66–71.
2. *Худолій Л. М.* Економічний механізм формування і функціонування ринку зерна в Україні: монографія / Л. М. Худолій. — К.: ІАЕ, 1998. — 211 с.
3. *Шпичак О. М.* Теоретико-методологічні аспекти ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / О. М. Шпичак // Економіка АПК. — 2012. — № 8. — С. 3–10.

Мартишев П. А.,

науковий керівник — **Дем'яненко С. І.**, д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

НАПРЯМИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Мета даної роботи — обґрунтування залежності собівартості продукції рослинництва від розміру оброблюваної площі, технології виробництва продукції та технічних засобів, пропозиція ряду заходів щодо зниження витрат.

Аналізуючи динаміку рентабельності виробництва продукції рослинництва в Україні з 2000 по 2013 рік, бачимо, що зростання собівартості продукції відбувається швидшими темпами, ніж підвищення цін на саму продукцію. Отже, зниження собівартості є необхідною умовою успішного розвитку аграрного сектору України.

Розглянемо залежність собівартості виробництва і площі поля. З даних табл. 1 видно, що довжина гону зменшилась у 20 разів, а оброблювана площа — у 400; собівартість продукції зросла в 2 рази, витрати палива збільшились у 3,5 разу, а рентабельність взагалі стала мінусовою. Тобто, при врожайності навіть 40 ц/га неефективно виробляти на малих площах продукцію, тому що вона збиткова.

Серед аграрних виробників найбільшу частку займають малі та середні підприємства. Очевидно, що їх низька прибутковість обумовлена не лише низьким рівнем державної підтримки, але й зазначеними вище факторами. Щорічно виробники та держава втрачають сотні мільйонів гривень. Вирішити проблему можливо за рахунок активного розвитку міжгосподарської кооперації, яка